

Forbrydelse og straf

Overordnet vejledning til et tværfagligt forløb mellem samfundsfag og historie / kulturfag, STX

Indhold og formål

Websitet er struktureret efter fem overordnede temaer:

1. Straffens udvikling

Historisk fokus på straffens udvikling fra det 'før-moderne' og op til i dag. Temaet tager afsæt i straffens udformning, kobling til den herskende religion/verdenssyn og udviklingen af det moderne fængselssystem.

2. Straffens formål

Straffe-etiske refleksioner over, hvad 'straf' er, og hvorfor man som samfund straffer.

3. Straf i dag

En udlægning af det danske straffesystem (2015), Kriminalforsorgens opgave samt hvilken berettigelse, fængslerne har i et moderne demokratisk samfund.

4. Straffens udfordringer og alternativer

En samfundsfaglig diskussion af nogle af de udfordringer, der i dag findes ved at straffe et menneske (fx de mange følger, som en straf giver) - og hvilke alternativer til fængselsstraf, som forskellige forskere og fagkyndige ser som reelle muligheder.

Til hvert tema er der produceret en kort undervisningsfilm (ml. 8-15 min), der sammen med introduktionsteksterne på temsiderne skal åbne emnet op for eleverne. Derudover er der udviklet en række opgaver og øvelser, der tager afsæt i den viden, der præsenteres i filmene. For hele materialet er slutmålet, at eleverne kan reflektere over straf som fænomen og på et oplyst grundlag diskutere, hvorfor og hvordan vi som samfund bør straffe forbrydelser.

5. Døm selv

Foruden de fire overordnede temaer er der udviklet en række 'døm selv'-opgaver. De er tænkt som et valgfrit supplement til de øvrige temaer og stiler mod at gøre eleverne bevidste om (og i stand til at argumentere for), hvordan de selv ville straffe forskellige forbrydelser.

'Døm selv'-opgaverne er udviklet med inspiration fra rapporten 'Danskernes syn på straf' af Flemming Balvig (2006). Rapporten viste, at et flertal af danskerne generelt set gerne så, at vi straffer lovovertrædelser hårdere. Hvad undersøgelsen omvendt også viste var, at vi faktisk ikke er klare over, hvilken strafferamme vi herhjemme straffer efter, og at vi derfor generelt - når vi bliver ordentligt oplyste omkring omstændighederne ved en forbrydelse - vil straffe mange lovovertrædelser mildere end de domskendelser, som domstolene afsiger.

Faglige mål

SAMFUNDSFAG (B- og A-niveau)

I samfundsfag kan dette materiale anvendes bredt i forhold til temaforløb i kriminologi og vores retssystem. Målet er at give eleverne en forståelse af de argumenter, der i dag findes for at straffe - herunder begrebet retsfølelse - og hvilke værdier, der præger den retspolitiske debat. Desuden vil materialet eksempelvis også give målgruppen en forståelse af de politiske ideologier og tanker, der ligger til grund for partiernes forskellige retspolitik. Endelig er et mål bl.a. også, at eleverne opnår et indblik i, hvordan danskernes syn på straf er.

Nogle af de kompetencemål, som gennem dette materiale kan opnås, er, at eleverne vil lære at:

- *anvende og kombinere viden fra fagets discipliner til at undersøge aktuelle samfundsmæssige problemstillinger*
- *på et fagligt grundlag argumentere sammenhængende og nuanceret for egne synspunkter og indgå i en faglig dialog*
- *formulere faglige sammenhænge på en struktureret og nuanceret måde*
- *undersøge processer omkring magt og politisk meningsdannelse*

HISTORIE (A-niveau)

I historieundervisningen kan materialet først og fremmest bruges til at arbejde kildekritisk og gennem materialet opnå en særegen viden om vores straffehistorie. Samtidig giver opgaverne målgruppen muligheden for at 'dykke' ned i udvalgte straffehistoriske forhold, religionens betydning for menneske/ verdenssyn m.v.

Nogle af de kompetencemål, som gennem dette materiale kan opnås, er, at eleverne vil lære at:

- *dokumentere viden om forskellige samfundsformer*
- *formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid*
- *forklare samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper*
- *bearbejde forskelligartet historisk materiale og forholde sig metodisk-kritisk til eksempler på brug af historie*
- *formidle historisk indsigt på forskellige måder og begrunde dem*

Forslag til tværfagligt fordybelsesforløb

Undervisningsprojektet "Forbrydelse og straf" er udviklet som en ramme for en historisk-kulturel og samfundsfaglig fordybelse i temaet 'straf'.

Materialet kan anvendes enkeltfagligt i historie/kulturfag eller i samfundsfag. Men da den måde vi straffer på i dag - og hele straffesystemet som institution - i høj grad er bundet op på tanker fra det moderne gennembrud, vil det være oplagt at koble de to fag og anvende materialet som udgangspunktet for et tværfagligt forløb: For at forstå vores samfund og kultur i dag, må vi forstå den verden og det tanke-sæt, der er gået forud og har formet det. Og omvendt træder relevansen af at studere den historiske udvikling og arbejde med kilder langt bedre frem, når man kan trække parallellerne helt op til i dag.

Hvis mulighederne er til det, vil vi opfordre til at udnytte de mange udflugtsmuligheder og lign. tilbud fra landets museer, institutioner og organisationer (se næste afsnit) til at sætte 'straf' som tema i perspektiv.

Inspiration til supplerende muligheder:

Der er mange muligheder for at komme på en udflugt rundt i landet, og opleve temaet straf på forskellige vis. Her er en række forslag til mulige udflugtssteder som supplement til et forløb om straf.

HELE LANDET:

Domstolene: Overvær en retssag

Landets domstole er åbne for besøg og kan være særligt lærerige at opleve i forlængelse af arbejdet med 'døm selv'-opgaverne og/eller rapporten 'Danskernes syn på straf' af Flemming Balvig (2006).

For undervisningsforløb specifikt om retssystemet, se i øvrigt www.kenddinret.dk. Her findes også links m.v. til at 'booke' en overværelse af en retssag.

Oplæg af ekspert

Der er også gode muligheder for at få en 'ekspert' ud til jeres gymnasium og holde oplæg. Skriv blot en forespørgsel til Forsetes sekretær (jf. www.forsete.org).

Profilerne blandt Forsetes medlemmer er mange - både dommere, advokater, fængselsinspektører, filosoffer m.v. Ligesom besøg i domstolene, koster det ikke noget, men da det foregår på frivillig basis, kan vi ikke garantere, at de forskellige fagpersoner er til rådighed de pågældende dage. Vær derfor ude i god tid.

KØBENHAVN:

Københavns Fængsler Museum ved Vestre Fængsel

Muligheder: På Fængselsmuseet kan du opleve historien om det Københavnske fængselsvæsen fra 1662 til i dag. Åbent hver tirsdag fra 10.00 til 16.00.

Adresse: Vestre Fængsel, Vigerslev Allé 1D, 2450 København SV, Danmark

Kontakt: <http://www.koebenhavnsfaengsler.dk/Museum-2237.aspx>, +45 72 55 50 00

Politimuseet

Muligheder: Her kan du få et indblik i det danske politis historie helt tilbage fra 1600-tallet, og man kan bl.a. se flere våben og andre effekter brugt af kriminelle gennem tiden. Her er mulighed for at få rundvisning af en pensioneret betjent. Åbent tirsdage, torsdage og søndage kl. 11-16.

Adresse: Politimuseet, Fælledvej 20, 2200 København N

Kontakt: <http://www.politimuseum.dk/>, +45 35 36 88 88

SYDSJÆLLAND:

Gåsetårnet

Muligheder: Dyk ned i historien og oplev Gåsetårnet ved Danmarks Borgcenter i Vordingborg. Danmarks Borgcenter centrerer sig primært om middelalderen, men Gåsetårnet er et eksempel på, hvordan man har opbevaret fanger før de moderne fængsleres tid i Danmark.

Adresse: Danmarks Borgcenter, Slotsruinen 1, 4760 Vordingborg

Kontakt: <http://www.danmarksborgcenter.dk/da>, +45 70 70 12 36

FYN:

Arresten i Faaborg

Muligheder: Her kan man komme bag tremmer og låse i et rigtigt arresthus - og naturligvis blive lukket ud igen. Man kan høre indsatte og pårørende fortælle, der er plads til fordybelse og refleksion over hvad straf er for en størrelse.

Adresse: Arresten, Torvet 19, 5600 Faaborg

Kontakt: <http://www.visitfaaborg.dk/arresten>, +45 63612000

JYLLAND:

FÆNGSLET

Muligheder: Det tidligere Horsens Statsfængsel lukkede i 2006, og er i dag Europas største fængselsmuseum. Her kan man få indblik i over 150 års fængselsliv og historie, bl.a. har de verdens største fængselsamling og man har mulighed for at overnatte i de tidligere fængselsceller og få en autentisk oplevelse af livet som indsat.

Adresse: FÆNGSLET, Fussingsvej 8, 8700 Horsens

Kontakt: <http://faengslet.dk/>, +45 76 10 00 11

Uddybende litteratur (inspiration):

Flemming Balvig, *Danskernes syn på straf*, Advokatsamfundet, 2006,
Findes online. Bl.a. via dette link (juni 2016):

http://www.nsfk.org/Portals/0/Archive/Hovedrapport_final_fra_advokatsamfundet.pdf

Tyge Krogh, *Oplysningstiden og det magiske*, Samleren, 2000,

Peter Scharff Smith, *Moralske hospitaler: det moderne fængselsvæsens gennembrud 1770-1870*, Forum, 2003

Johnny Thiedecke, *Er vi alle forbrydere?*, Pantheon, 1996